

Smakprov: Monica Grönlund, "Björnen sover inte"

Verkligheten som den var...

Esters historia

Giftermälet hade kommit till stånd av lämplighet mer än av längtan, eller ens förhoppning. När hon emellanåt tänkte på det så kunde hon inte komma på något som bättre beskrev hennes tillvaro än den här fadda känslan av melerat dunkel.

Alltsedan tidigaste barndomen hade livet bestått av det självklara, det vana och i knappheten, det trygga. De hade vuxit upp i samma by, i samma klunga av hus. Från högsta kullen hade de betraktat myren, de låga björkarna och allra längst bort tallarna som ledde in mot skogen. Ofta hade de pratat om att de ville se hur världen såg ut bortom allt detta.

Varje morgon följdes de åt till skolhuset och på eftermiddagen väntade de på varandra för att sällskapa förbi myren och uppför backen. Dagarna fylldes av allehanda göromål, nätterna av oro och sömn-löshet.

När det blev dags att skapa eget var det självklart att de skulle göra detta tillsammans. För att det var vant och för att huset som låg mellan deras båda barndomshem lämpligt nog blev ledigt. Känslor pratade man inte om, längtade man inte efter. Därför förväntade hon sig ingenting.

Ändå födde hon en dotter.
Ändå blev hon besviken.

Hur tiden förflöt nere vid älven hade hon knappt reflekterat över förrän hon till sist anförtrodde honom att barnet hon bar på inte var hans.

Lekfullheten, som trots allt gjort honom tilldragande, försvann i samma stund som orden lämnade hennes läppar. Efteråt kom hon på sig själv med att sakna hans okynne mer än hon saknat sin egen oskuld.

Hon kunde ha låtit honom förbli okunnig. Men oket var hans nu och han hade ofrivilligt axlat det.

Arvids historia

Helst ville han skänka bort barnet till fattigvården. Han visste bara inte hur han skulle säga det.

Alltsedan den där sensommareftermiddagen, hade mörkret tyngt honom, tills han inte kunde känna något annat. När han skulle raka sig om morgonen, såg han inte längre spegelbilden av gossen som plockade pinnar i skogen och valde ut de bästa för att låta dem torka i föräldrarnas vedbod. Inte heller återfann han ynglingen i sig själv, som känt en obändig lust att tälja kor, katter, hundar och en gång en gris. Tomhet var det han kände när han närmade sig det delvis bortfrätta spegelglaset med rakkniven i vänster hand. Bara det.

Men sedan kom ju flickebarnet och då fick man göra som man borde. Så var det för alla. Barnet var fött, men det var ingen trevlig värld det hade kommit till. Och eftersom flickungen inte varit önskad så visste de båda att de inte skulle ha ett enda tröstande ord att ge den lilla.

Alltmedan deras egna kroppar åldrades och kroknade, växte barnet upp till en livskraftig, humorfri kvinna. Hon fann en man som hon kunde älska, gifte sig och fick med honom kärleksbarnet Ellinor.

När Ellinors föräldrar plötsligt omkom efter en kollision med en lastbil, som kört mycket fort, var det självklart att Ester och Arvid skulle träda in som målsman åt detta nya liv. På något sätt kände de nog båda att de hade fått en andra chans här. Och de bestämde sig för att ge barnbarnet allt, som hennes mor aldrig fick.

Men hur mycket de än tyckte sig förstå om livet och hur starkt de än kom att uppfatta dess villkor så var det ändå inte tillräckligt.

Detta blev uppenbart för dem först när de ställdes inför verkligheten som den faktiskt var.

Nutid, nyårsafton

Ellinors historia

Hon springer iväg, bort bara. Glömde kvar ciggisarna, men skit samma. Djävla fest förresten. Och djävla Olof! Att han alltid ska supa. Nyår. Vilket skämt. Tårarna rinner. Hon torkar med baksidan av sina vita fingervantar. Julklapp från Ester. Då var hon missnöjd. Nu är hon tacksam.

Skogen är mörk, trots månen, trots snön. Hon är inte rädd. Bara förbannad. Hon måste gå. Fort fram till vägen. Den oändliga landsvägen. Förut snöade det. Nu har det slutat. Och kallt. Fan vad kallt! En mil kvar. Klockan är halv ett, minst. Hon sveper halsduken två varv runt ansiktet och munnen.

Hon vänder sig om. Vägen är lång. Lång och rak. Hon har ingen lust att bli fast här mellan skogarna och myren och mörkret. Hennes andedräkt fuktas i halsduken. Det är bättre med munskydd, än utan.

Hemma ligger Ester och Arvid och sover. De vet bara att hon ska bo över hos en kompis. Hon trodde ju att hon skulle vara tillsammans med Olof. Om han inte supit så förbannat. Han hade försökt slita av henne kläderna där i soffan. Alla såg. Hon vill aldrig träffa honom igen. Aldrig! Hon som bara längtade efter närhet, lite ömhet. Djävla knöl.

Innan motorljudet når henne ser hon två knappnålsstora ljusprickar längst där uppe. Äntligen! Bilen kör sakta. Tar tid på sig. Nu vill hon bara hem. Krypa ner i sin sköna säng, dra täcket över huvudet och glömma. Vakna på förmiddagen och veta att det är några få timmar fram till nästa mörker. Fötterna är som istappar. Kan den inte komma nån gång!

Klockan 01.05

Föraren saktar in. Stannar. Hon väntar på att han ska trycka upp sidodörren.

”Vill du ha lift?”

”Jättebussigt. Fan vad jag fryser!”

”Hoppa in du bara.”

Han tar tag i hennes hand, den snöiga vanten när hon kliver upp på det nedersta steget. Han styr ut från snövallen. Sådär vintertid smalnar körutrymmet. Plogningen har fyllt vägrenens hela bredd med snömassorna från i julas.

Hon sitter tyst i framsätet. Om en kvart är hon hemma. Skönt. Värmen gör henne gott. Hon tar av sig mössan och halsduken. Vantarna behåller hon på. De tunna fingrarna är alldeles stela av köld. Hon kan inte röra tårna i kängorna.

Först ser han henne bara som en liftare. Hon som bor hos det gamla paret. Vad var det nu de hette? Ester och Arvid, just det. Men flickan – hennes namn minns han inte. Han tänker egentligen inte på något annat än på hennes smala händer, hur hon gnider fingrarna mot varandra. Inte förrän hon sparkar av sig den vänstra kängan, vet han. Hennes lilla kropp vrider sig i en båge i framsätet, kränger, krånglar och så översta knappen på duffeln.

”Varit på fest?” Han säger det mest för att ha något att göra.

”Mmmm.”

Det är varmt i hytten så hon knäpper upp också resten av knapparna. Den tunna klänningen, som inte ger mer skydd än ett nattlinne, ger inga signaler. Men bröstet, som fortfarande darrar av köld.

”Hemåt? ”

”Absolut.”

Hon sludrar. Han hör det, och ändå inte. Han svänger klumpigt in på stigen som leder upp för backen. Värmen har gjort henne dåsig. Han stannar och släcker lyktorna.

Alla sover. Sover gör också flickan på sätet bredvid honom. Han sitter här och låter blicken smeka hennes tunna kropp. Så stryker han med handen över magen, upp över bröstet och ner mellan lären.

Hon sover djupt och märker inget. Hans upphetsning är så stark att han får svårt att starta igen. Så låter han de tunga hjulen sakta rulla ned för slänten och tar inte av förrän han ser den blå reflexbrickan som dinglar från en av granarna vid vägens början. Här kör han in och nedför slänten ett stycke. Sedan stannar han. Månen belyser snön. Runt omkring honom står tallarna, som mörka streck mot det ljusa, ljusa.

Det är egentligen ingen tvekan om vad han vill, men han tänker det inte – inte i ord. Bara i bilder och i den starka upphetsning som han känner. Han stryker med handen över hennes kind, över de slutna ögonlocken. Hon vaknar till, gnyr sömnigt. När hon öppnar ögonen lägger han snabbt handen över hennes ansikte och trycker till. Han håller armen i ett fast grepp över hennes bål, hon vrider sig krånglar, försöker skrika.

Skogen är tyst. Enda tecknet på liv är kroppen som rycker och sedan slaknar. Han lyfter bort sina händer från hennes mun och näsa. Han känner sig fortfarande rusig av upphetsning, när det går upp för honom att hon har slutat andas.

Han är ingen traditionell naturmänniska. Det närmaste naturen han har kommit är här i skogen, just den här egendomliga natten. Han funderar inte över vilka djur som går i ide, eller att det faktiskt

finns både lo, järv och varg hela vintern. Och även björn, fram på värkanten, då dagstemperaturen når upp emot femton plus och nattetemperaturen fortfarande ligger under tio minus. Han tänker inte på hur mycket snö som skall falla och packas över hennes kropp. Liksom han heller inte funderar över vilka djur som ska känna vittringen.

Ingen har sett att de två har mötts. Ingen kommer att veta att han alls har varit här. För så långt han kan tänka, är det enbart i bedrövelse och förtvivlan som han väljer att fortsätta backa ut igen på den oplogade grusvägen och därefter på den mörka landsvägen.

Så vitt han kan förstå så har allt skett av en olycklig slump. Han ville ju bara lugna henne, men han kan inte tänka klart och nu vill han bara bort härifrån.

Det måste ha blivit bra mycket mildare, för snön faller nu med tunga flingor som snabbt täcker bilens sluttande framruta så att han inte kan se vägbanan.

Aron Lidman svär högt över att han inte har brytt sig om att byta ut de slitna torkarbladen. Han har kört med sin gamla trotjänare Ford Taunus under de mest skiftande

långt mer användbar än han vågat hoppas när han köpte den av en bonde, som hade haft den i sin lada och knappt använt den. Men i kraftigt snöväder står den sig slätt. Åtminstone om det är dåligt vägföre och om torkarbladen i kombination med det, för länge sedan tjänat ut. Snömassorna har gjort landsvägen smalare, vilket inte ger särskilt mycket spelrum åt en bil som den här, särskilt som sikten är lika med noll.

I ett slag känner han sig lika svag och orkeslös som torkarbladen, som nu helt har lagt av och fastnat halvvägs. Detta tvingar honom att köra så långt han kan komma närmast vägkanten, tills hjulen sakta börjar kasa. Han förstår att det bara är att vänta ut eländet. Stanna och hoppas att han inte blir helt insnöad. Kanhända att någon förbipasserande lägger märke till honom. I detta vädret? Han säger det högt, lyssnar till ljudet av sin egen röst. Högt och tydligt. Vem fan ska se mig nu? Orden låter extra grötiga, för han har ännu inte riktigt tagit in det som hänt i sin tränga, förbannat ynkliga skalle. Vad tusan skulle han ut och köra för?

Han har ingen som väntar på honom, ingen som kommer att undra varför han inte kommer hem eller hör av sig. Han har bara sig själv och så har det varit i bra många år nu. Underhållning och förströelse har han ibland sökt på annat håll. Enstaka gånger, när det varit läge, har han också nyttjat en och annan glad flicka som varit ännu gladare i de pengar han öst över henne, medan hon dansat och låtit tungan

glida mellan läpparna. Medan hon sträckt fram sin söta lilla kropp och låtit honom känna på bröstet, de yppiga och så sedeln i trosorna och ännu en.

Visst har det varit okej, men han har också känt att det har saknats något. Han har inte kunnat sätta fingret på det, men han har känt det. Något som förbjudit honom att tänka fullt ut. Fram till idag.

Nu sitter han här och om det till äventyrs skulle komma någon så lär de väl inte reagera. Han funderar på hur länge till han kan vänta. Han sträcker sig efter vattenflaskan. Tack vare den kan han hålla ut.

En knapp timme efter att det har slutat snöa kommer hjälpen i form av ett par kraftiga lyktor som målar hela vägbredden gul. Han har fått ner fönstret ett par decimeter och nu sträcker han ut handen och viftar frenetiskt.

Plogaren stannar genast sitt frustande plätvidunder. Han hoppar ned och tar ett par kraftiga kliv med en skovel i högsta hugg. Så börjar han gräva, och han tar i, som om det gällde livet faktiskt. Tills bilen slutligen startar vid andra försöket.

"Det har snöat mycket i natt. Kör bak etter plogen" säger räddaren. "Så ska de nog ordna sej, ska du se."

I samarbete med Ordiraptus förlag.